NYAMBARIA HIGH SCHOOL

END OF YEAR EXAMS

Paving Way For Kenya Certificate of Secondary Education Success

Name …….. Admission no…….

Candidate's Signature…… Date…….

FORM 3

KISWAHILI

PAPER 2

TIME: 2Hours

UFAHAMU	
UFUPISHO	
LUGHA	
ISIMU JAMII	
JUMLA	

Contact 0724333200/0795491185 for marking schemes or order online at
www.kenyaeducators.co.ke

SEHEMU YA A.

UFAHAMU

Soma kifungu kifuatacho kisha ujibu maswali.

Ulimwengu unatakiwa kuzua mbinu za kulitatua tatizo la ufukara ambao ni kikwazo kikuu cha juhudi za maendeleo. Ufukara unayakabili mataifa mengi yanayoendelea na kuyatosa kwenye shida nyingi huku mataifa ya magharibi yakizidi kupiga hatua kubwa za kimaendeleo. Tofauti iliyopo kati ya mataifa yanayoendelea na yaliyoendelea inaendelea kuongezeka kila siku.

Miongoni mwa sababu zinazochangia katika ufukara huu ni pamoja na ufisadi, uongozi mbaya, turathi za kikoloni na uchumi unaotegemea kilimo ambacho hutegemea mvua isiyoweza kutabirika. Vile vile mataifa yanayoendelea yana idadi kubwa ya watu inayoupiku uwezo wa mataifa husika. Pamoja na haya, mataifa haya hayana uwezo wa kuwakomboa raia wake kutoka katika lindi la umaskini huu unaokithiri. Ukosefu wa elimu na nafasi adimu za kazi huchangia pia katika tatizo hili. Ni wazi kuwa ufukara una athari hasi kote ulimwenguni. Aghalabu, ufukara huchipuza matendo mabaya. Ni rahisi kuwashawishi wananchi maskini kushiriki katika uhalifu ili kujinasua kutoka kwenye lindi la kimaskini. Udhaifu huu huweza kuzaa mbegu ya kuatika maovu ya kila aina ukiwemo ugaidi. Mataifa yaliyoendelea yanatakiwa kuyaburai madeni yanayoyadai mataifa yanayoendelea kama njia moja ya kupambana na ufukara. Mataifa haya maskini hutumia asilimia kubwa ya mapato ya kitaifa kuyalipia madeni haya. Hali hii imefanya mataifa haya kushindwa kujikwamua kutoka kwenye minyororo ya ufukara. Njia nyingine ya kuyasaidia mataifa haya ni kukubali kutoa ruzuku za kimaendeleo badala ya mikopo kwa nchi husika.

Mataifa yanayoendelea nayo yanatakiwa kuchukua hatua katika kuwanusuru raia wake kutoka kwenye dhiki hii. Ni sharti yaibuke na mikakati kabambe ya kupambana na ufukara. Itakuwa na faida kubwa iwapo mataifa haya yataunda sera zinazotambua ufukara kama tatizo hili. Pamoja na mikakati hii ni kuzalisha nafasi za kazi , kuimarisha miundo msingi, kuendeleza elimu inayolenga kutatua matatizo maalumu katika jamii na kupanua viwanda. Kuna pia haja ya viongozi kuwa waangalifu ili mfumo wa soko huru ambao unaendelezwa na mataifa yalioendelea usiishie kuwa chanzo cha kufa kwa viwanda asilia . Maamuzi yote ya sera za kiuchumi sharti yauzingatie uhalisia wa maisha ya raia wa mataifa haya.

Maswali

a) Eleza athari za madeni kwa nchi zinazoendelea. **(alama 2)**

_____

_____

_____

b) Kwa nini umaskini unatawala mataifa yanayoendelea? **(alama 4)**

_____

_____

Contact 0724333200/0795491185 for marking schemes or order online at
www.kenyaeducators.co.ke

c) Mwandishi anatoa mapendekezo yapi kwa mataifa yanayoendelea katika kutatua tatizo la ufukara? **(alama 4)**

d) Mfumo wa soko huru una madhara gani kwa mataifa yanayoendelea? **[alama 2]**

e) Taja visawe vya maneno yafuatayo kama yalivyotumika katika kifungu. **(alama 3)**

i. Turathi za kikoloni

ii. Kuatika

iii. Kuyaburai

SEHEMU YA B

MUKTASARI

Soma kifungu kifuatacho kisha ujibu maswali.

Taifa huundwa na watu wanaoishi katika nchi moja na wanaojitambua kisiasa kama watu walio na mwelekeo, maono na hatima sawa. Utaifa hujengwa kwenye misingi ya mapenzi kwa nchi, utambuzi wa cheo,eneo, hadhi, rangi na hata makabila wanakotoka raia wa taifa moja si chanzo cha kuwatanganisha. Nchi moja huweza kuundwa na watu walio na tofauti chungu nzima zikiwemo tofauti za kikabila, kitabaka na kimawazo. Hata hivyo, watu hao huwa na falsafa na imani sawa kama taifa inayoashiriwa hasa na wimbo wa taifa. Hata hivyo haya yote hayawezi kuwafikia katika kiwango cha kuunda taifa. Uzalendo ndio mhimili mkuu wa utaifa. Uzalendo ni mapenzi aliyo nayo mtu kwa nchi yake. Mapenzi haya humwongoza mtu katika mawazo yake, itikadi yake, matendo yake, matamanio yake na mkabala wake kuhusu nchi na hatima ya nchi yake. Mzalendo hawezi kushiriki katika matendo yanayoweza kuiletea nchi yake maangamizo kwa vyovyote vile.Mzalendo hawezi kushirirki kwenye shuguli zozote zinazohujumu mshikamano wa kitaifa. Mzalendo huongozwa na wema. Yeye hatawaliwi na ubinafsi wa kutaka kufaidi nafsi yake na ya jamii yake finyu. Matendo yake yote huongozwa na ari ya kuiboresha nchi yake. Anayeipenda nchi yake hujiepusha na ulafi wa kujilimbikizia mali. Yuko radhi kuhasirika mradi taifa laje linufaike.

Utaifa ni mche aali unaopaliliwa kwa uzalendo, kuepuka uchu wa nafsi na taasubi hasi zikuwepo za kikabila na ubinasfi. Hali hii inapofikiwa, hatima ya taifa na mustakabali wa raia wake wenye matumaini makubwa.

Maswali

a) Kwa meneno 40 – 50 dondoa sifa kuu za utaifa (alama 6, 1 ya mtiririko)

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

b) Ni nini misingi ya kutathmini mzalendo? (meneno 60- 70) (alama 9, 1 ya mtiririko)

SEHEMU YA C

MATUMIZI YA LUGHA.

a) Tumia nomino yoyote katika ngeli ya I –I kutunga sentensi. **(alama 1)**

b) i) Nini maana ya silabi. **(alama 2)**

ii) Tunga neno lenye muundo huu wa silabi
irabu + konsonati +konsonanti + irabu

c) Tunga sentensi hii upya kwa kutafuta maagizo: wasichana wanaingia darasani kwa haraka(andika kinyume chake) **(alama 2)**

d) Tambua kiambishi awali na tamati kati ya neni : Alalaye **(alama 2)**

e) Ainisha vivumishi katika sentensi hii: mzee mwenyewe ni mkongwe na napewa zawadi kwa kuwa shamba lake lilitoa mazao mengi. **(alama 4)**

_____

_____

_____

_____

_____

f) Askari wasipopiga doria wala kushirikiana na raia hawatakuwa wametuhakikishia usalama. (yakinisha sentensi hii) **(alama 2)**

_____

_____

g) '' Shughuli yetu itakamilika kesho'', mama alimwambia mwanaye Juma. (Andika katika usemi wa taarifa) **(alama 2)**

_____

_____

h) Changanua sentensi ifuatayo kwa kielelezo cha matawi. Mpria ulichezwa tulikuwa tukipika. **(alama 3)**

_____

_____

_____

i) Dhihirisha matumizi matatu tofauti ya kimaana yatakayotokea kitenzi '' ona'' kikinyambuliwa katika kirai hiki ''ona ndoto''. **(alama 3)**

_____

_____

_____

j) Eleza matumizi ya hali ya''hu'' na 'ka' katika sentensi zifuatazo:

i. Balozi huja hapa kila mara. **(alama 1)**

_____

_____

ii. Mpishi alipika, akapakuwa na akagawa chakula. **(alama 1)**

_____

_____

k) Eleza maana mbili zinazojitokeza katika sentensi: Tuliitwa na baba. **(alama 2)**

_____

_____

l) Akifisha : Shangazi alimwambia mwanawe njoo nikupeleke kwenu jioni mtoto aliuliza kwetu ni wapi **(alama 4)**

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

m) Eleza mmatumizi mawili ya kiambishi –ji- **(alama 2)**

_____

_____

n) Tunga sentensi hii upya kwa kutumia visawe vya maneno yaliopigwa mstari.
Kiambaza kilimuumiza **<u>ghulamu</u>** alipokuwa akipanda. **(alama 3)**

_____

_____

_____

o) Tumia kitenzi ‘’Fa’’ katika sentensi kuonyesha mazoea. **(alama 2)**

_____

_____

p) Ainisha vihusishi katika sentensi ifuatayo : Babu alifika mapema kuliko wote halafu akaondoka. **(alama 2)**

_____

_____

q) Tumia kitenzi ‘’ tafakaru’’ kama nomino katika sentensi. **(alama 1)**

_____

_____

r) Andika upya sentensi ifuatayo kwa kutumia viwakilishi badala ya nomino zilizopigwa mstari. Mwanamziki atatembelea mji. **(alama 1).**

_____

_____

SEHEMU D.

ISIMU JAMII

Ndugu wapenzi waumini wenzangu, mbazi hii haionyeshi huruma ya Mwenyezi Mungu kwetu wakosefu tu, bali pia inatufunza umuhimu wa unyeyekevu na msamaha.

a) Bainisha sifa tatu za sajili kwa kurejelea waumini katika Makala haya. **(alama 3)**

_____
_____
_____
_____
_____
_____

b) Fafanua vipegele vingibe saba vya kimtindo ambvyo mhubiri huyu angetumia kufanikisha mazungumzo yake. **(alama 7).**

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____